

ΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΑΙΟ

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

Ο κ. Πρωθυπουργός έθεσε και πάλι το ζήτημα της μη αναγραφής του θρησκειώματος στο Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας, ζήτημα το οποίο είχε και παλαιότερα τεθεί και στη συνέχεια είχε εγκαταλειφθεί λόγω της αντιδράσεως ή χριστεπωνύμου πληρώματος, το οποίο οφείλει να προκύπτει από την ταυτότητά του ή ηθική την οποία ακολουθεί. Αιτήματα της φύσεως αυτής τίθενται με μεγαλύτερη ένταση ή με πείσμα, ενισχύθηκε δέ ο θόρυβος γύρω από αυτό, επειδή η Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ετάχθη υπέρ της μη αναγραφής του θρησκειώματος στην ταυτότητα, επιβλήθηκαν δέ και επιχειρήματα για τη νομική μελίωση της απόψεως αυτής, ή οποία θεωρείται ή αναγραφή του θρησκειώματος παραβιάζει το Σύνταγμα.

Η Εκκλησία έζητησε την γνώμη ειδικών επιτελών, οι οποίοι έχουν αντίθετη άποψη πειστών δηλαδή ότι η προαιρετική αναγραφή του θρησκειώματος στην ταυτότητα είναι μία λύση, ή οποία ικανοποιεί τους πάντες χωρίς να προσβάλλεται το Σύνταγμα για τους εξής λόγους, τους οποίους υιοθετεί και η Εκκλησία:

Όσοι υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει να αναγράφεται το θρησकेυμα στην ταυτότητα για να θεμελιώσουν νομικά την άποψή τους αυτή τονίζουν τα εξής:

α) Με την υποχρεωτική αναγραφή του θρησκειώματος στην ταυτότητα αναγκάζεται ο πολίτης να δηλώσει το θρησकेυμά του και έτσι κινδυνεύει να υποστεί θρησकेυτικές διώξεις. Με άλλα λόγια κάθε πολίτης πρέπει να έχει το δικαίωμα να διατηρεί μυστικές τις θρησकेυτικές πεποιθήσεις του για να μη υφίσταται διώξεις. Γι' αυτό άλλωστε οι ναζι επέβαλαν στους εβραίους να έχουν επάνω στο σακάκι τους το άστρο του Δαυίδ για να τους ξεχωρίζουν και να τους συλλαμβάνουν, όταν τό έκριναν απαραίτητο.

Η άποψη αυτή είναι σωστή μόνον όταν η Πολιτεία και εν γένει κάθε εξουσία σε έρωτά ποιά είναι ή θρησकेία σου με σκοπό να άσκηθεί εις βάρος σου κάποια δίωξη. Όταν όμως ή Αστυνομία σε έρωτά για την θρησकेία σου για να την αναγράψει στο Δελτίο Ταυτότητας δεν έχει σκοπό να σε διώξει, αλλά σε έρωτά για να μπορεί να αποδεικνύεται εύκολα, όταν χρειάζεται για νόμιμο σκοπό, τό θρησकेυμά σου. Πώς

Η Εκκλησία μιλάει στα παιδιά της
μέ τη γλώσσα της Ευθύνης,
της Αλήθειας και της Αγάπης

ΜΑΪΟΣ
2000

25

θά πεισθεί π.χ. ό ιερεύς ότι είσαι χριστιανός όρθόδοξος γιά νά ίερολογήσει τόν γάμο σου, εάν δέν του άποδείξεις μέ κάποιο επίσημο έγγραφο ότι είσαι πράγματι χριστιανός όρθόδοξος; Καί τέτοια μέν άπόδειξη δέν χρειάζεται στό μικρό χωριό, όπου όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους, χρειάζεται όμως στίς μεγάλες πόλεις, όπου ό ένας δέν γνωρίζει τόν άλλο.

Όταν όμως ό ίδιος ό πολίτης θέλει νά δηλώσει τήν θρησκεία του γιά νά μπορεί έτσι νά άποδεικνύει σέ τί πιστεύει καί σέ τί δέν πιστεύει, μέ ποιό δικαίωμα ή Πολιτεία θά του άπαγορεύσει νά αναγράψει στήν ταυτότητα τό θρησκευμά του; Δέν είναι αυτό μία παραβίαση τής θρησκευτικής έλευθερίας του πολίτη, τήν όποίαν έγυάται τό Σύνταγμα καί σύμφωνα μέ τήν όποίαν κάθε πολίτης έχει τό δικαίωμα νά διακηρύσσει τήν θρησκεία του έγγράφως, προφορικώς, διά του τύπου, διά τής ταυτότητός του καί μέ κάθε άλλο τρόπο, π.χ. νά κρεμάσει στό στήθος του μία πινακίδα στήν όποία νά αναγράφει τό θρησκευμά του;

Έτσι, μέ τά δεδομένα αυτά είναι ήλιου φαινόστερον ότι ή προαιρετική άναγραφή του θρησκευάτος στήν ταυτότητα, δηλαδή ή άναγραφή του μόνον όταν τό θέλει ό πολίτης, είναι ή πιό σωστή λύση.

β) Ίσχυρίζονται αυτοί πού άρνούνται τήν άναγραφή του θρησκευάτος στήν ταυτότητα ότι ή άναγραφή αυτή παραβιάζει τό Ν. 2472/97 πού άπαγορεύει τήν έπεξεργασία, δηλαδή τήν άρχειοθέτηση σέ δημόσια ή ιδιωτικά άρχεία, τών προσωπικών δεδομένων (δηλαδή πληροφοριών περί του προσώπου) καί ίδίως τών «ευαίσθητων» προσωπικών δεδομένων, όπως είναι καί ή πληροφορία γιά τό θρησκευμα.

Καί ή άποψη όμως αυτή είναι έσφαλμένη, διότι ό Νόμος 2472/97 στό άρθρο 5 όρίζει ότι εάν ό πολίτης συναινεί, τότε επιτρέπεται ή άρχειοθέτηση τών ευαίσθητων δεδομένων. Τά ίδια όρίζει καί ή σχετική όδηγία τής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συνεπώς καί από τήν άποψη αυτή ή προαιρετική άναγραφή του θρησκευάτος στήν ταυτότητα, δηλαδή ή άναγραφή του μόνον, όταν συναινεί σ' αυτό ό πολίτης, είναι ή πλέον ένδεδειγμένη λύση. Σέ αυτή τή λύση επιμένει ή Έκκλη-

σία, όχι μόνον διότι σέβεται τήν έλευθερία του προσώπου, αλλά καί διότι είναι βεβαία ότι ή συντριπτική πλειοψηφία τών Έλλήνων θά ζητήσει νά γραφεί στήν ταυτότητά τους τό θρησκευμα καί έτσι θά επαναληφθεί αυτό πού συνέβη καί μέ τόν πολιτικό γάμο, στόν όποιο καταφεύγουν μόνον εκείνοι πού θέλουν νά τελέσουν γάμο γιά 4η φορά ή μέ άλλόθρησκη.

Άπό τήν άποψη αυτή ή Έκκλησία ζητά τήν προαιρετική άναγραφή του θρησκευάτος στήν ταυτότητα γιά νά άποδειχθεί έτσι τόσο ή δύναμη πού έχει όσο καί ή άπήχησή της στόν ελληνικό λαό.

Άξίζει, άκόμα, νά αναφερθεί ότι όσοι άρνήθηκαν τήν άναγραφή του θρησκευάτος στίς ταυτότητες, διατύπωσαν πρωτοφανείς άνακρίβειες καί άποσιώπησαν σημαντικά στοιχεία γιά τό θέμα μας, κυρίως σέ ό,τι άφορά τά κράτη τής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. ΤΙ ΛΕΓΕΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ; Συνεχώς καί άδιαλείπτως μάς «έβομβάρδιζαν» από τά τηλεοπτικά κανάλια καί από τίς έφημερίδες μέ τήν έξής άποψη: «Άφου εισήλθαμε στήν Ευρώπη, άφου θέλουμε νά γίνουμε Ευρωπαίοι, άφου θέλουμε νά έκσυγχρονισθούμε, δέν μπορούμε νά ακολουθούμε ρυθμίσεις πού είναι αντίθετες πρός τήν ευρωπαϊκή νομοθεσία, δηλ. πρός τή νομοθεσία τής Ευρωπαϊκής Ένώσεως, ή όποία δέν επιτρέπει τήν άναγραφή του θρησκευάτος επί τών ταυτοτήτων καί γενικότερα δέν επιτρέπει σχέσεις κράτους - Έκκλησίας στενές, όπως συμβαίνει στήν Ελλάδα». Φυσικά, κανένας από τούς κ.κ. καλοθελητές δέν έλαβε τόν κόπο νά μάς παραθέσει μία έστω διάταξη τής ευρωπαϊκής νομοθεσίας, πού νά λέγει τέτοια «φοβερά» πράγματα. Τίθεται έπομένως τό έρώτημα: Τί λέγει επί του προκειμένου ή νομοθεσία τής Ευρωπαϊκής Ένώσεως; Λέγει τέτοια πράγματα ή όχι. Άσφαλώς όχι; Καί πρός άπόδειξη τούτου παραθέτουμε τή σχετική διάταξη τής ευρωπαϊκής κοινοτικής νομοθεσίας. Η διάταξη αυτή είναι ή Δήλωση Νο 11, πού έχει προσαρτηθεί στή γνωστή Συνθήκη Άμστερνταμ, ή όποία διέπει σήμερα τό νομικό καθεστώς τής Ευρωπαϊκής Ένώσεως.

Η διάταξη αυτή έχει επί λέξει ως έξής:

«ΔΗΛΩΣΗ Νο 11 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται και δέν προδικάζει τό σύμφωνα μέ τό έθνικό δίκαιο καθεστώσ τών εκκλησιών και τών θρησκευτικών ενώσεων ή κοινοτήτων στα κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται μέ τόν ίδιο τρόπο τό καθεστώσ τών φιλοσοφικών και μη όμολογιακών ενώσεων».

Όπως βλέπουμε, λοιπόν, ή ευρωπαϊκή νομοθεσία καμία ύποχρέωση δέν επιβάλλει στην Ελλάδα ή σέ άλλο ευρωπαϊκό κράτος, είτε νά μήν αναγράφει τό θρήσκευμα στα δελτία ταυτότητος, είτε νά μεταβάλλει τό καθεστώσ τών σχέσεων κράτους - Έκκλησίας. Η σπουδαία αυτή και καθοριστική επί του θέματος ευρωπαϊκή διάταξη άπεσιωπήθη και άπεκρύβη από όλους εκείνους, οί όποιοι ποικιλοτρόπως επέτέθησαν και έξιφούλκησαν κατά της Έκκλησίας.

2. ΤΙ ΕΧΕΙ ΔΕΧΘΕΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ;

Ός γνωστόν, πολλές φορές άκούσαμε και διαβάσαμε ότι ή αναγραφή του θρησκεύματος στα δελτία ταυτότητος παραβιάζει τό άτομικό δικαίωμα της θρησκευτικής έλευθερίας. Όμως οί κ.κ. νομικοί εκ τών άθρόως επιτιθεμένων κατά της Έκκλησίας γνωρίζουν ότι μόνον τό Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και ή Ευρωπαϊκή Έπιτροπή Άνθρωπίνων Δικαιώματων δικαιούνται νά άποφανθούν, εάν παραβιάσθηκε τό δικαίωμα της θρησκευτικής έλευθερίας κάποιου Ευρωπαίου πολίτου. Πληροφορούμε λοιπόν τόν εύσεβη λαόν, ότι καμιά τέτοια άπόφαση δέν έχει εκδοθει μέχρι σήμερα από τά ευρωπαϊκά αυτά όργανα. Άντιθέτως, ή Ευρωπαϊκή Έπιτροπή Άνθρωπίνων Δικαιώματων στην άπόφασή της της 8.9.1993 άποφαίνεται ότι όποιος άποσιωπά και δέν δηλώνει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις δέ δικαιούται νά ισχυρισθει ότι παραβιάσθηκε ή θρησκευτική του έλευθερία (άπόφαση της 8.9.1993, ύπόθεση Μπερνάρ και άλλων κατά Λουξεμβούργου). Τίθεται, λοιπόν, τό έρώτημα: Γιατί ή σπουδαία αυτή και καθοριστική επί του θέματος άπόφαση άποσιωπάται;

Έπίσης, ή Ευρωπαϊκή Έπιτροπή Άνθρωπίνων Δικαιώματων διά της άπό 4.12.1984 άποφάσεως της δέχεται ότι δέν θίγεται και δέν παραβιάζεται τό δικαίωμα της θρησκευτικής έλευθερίας όρισμένου πολίτου, επειδή οί δημόσιες άρχές της χώρας του (Ελβετίας) τόν ύπεχρέωσαν νά δηλώσει τό θρήσκευμά του (άπόφαση της 4.12.1984, προσφυγή 10616/83, ύπόθεση Γκότσεμαν κατά Έλβετίας). Και έδω πρέπει επίσης νά έρωτήσουμε: Γιατί ή σπουδαία, καιρία και καθοριστική εν προκειμένω άπόφαση της Ευρωπαϊκής Έπιτροπής άποσιωπάται;

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι κατά τρόπον άπαράδεκτο και έπιστημονικώς και δεοντολογικώς, διοχετεύεται στον ελληνικό λαό μία άνευ προηγουμένου και πρωτοφανής παραπληροφόρηση δι' άποκρύψεως και άποσιωπήσεως τών πλέον σπουδαίων και σημαντικών στοιχείων, πού ρυθμίζουν στην Ευρώπη τό θέμα της δηλώσεως του θρησκεύματος στις ταυτότητες ή σέ άλλα δημόσια έγγραφα.

3. ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΚΡΑΤΗ;

Φυσικά ό χώρος δέν μās επιτρέπει νά παραθέσουμε όλες τις διατάξεις και όλες τις άποφάσεις τών ευρωπαϊκών χωρών επί του καιρίου θέματος της αναγραφής του θρησκεύματος στις ταυτότητες και στα άλλα δημόσια έγγραφα, διότι τό ένημερωτικό αυτό κείμενο θά κατέληγε νά είναι μακροσκελές και κουραστικό. Περιοριζόμεθα έπομένως σέ όρισμένες μόνον περιπτώσεις (νομοθεσία, δικαστικές άποφάσεις, έγκύκλιοι), πολύ χαρακτηριστικές και ενδιαφέρουσες επί του προκειμένου, μέ τή διαβεβαίωση ότι ύπάρχουν και πολλά άλλα παρόμοια στοιχεία, τά όποια παραλείπουμε χάριν συντομίας.

Κατ' αρχήν, θά πρέπει νά διευκρινίσουμε κάτι πολύ σημαντικό. Έφ' όσον οί κ.κ. επιτιθέμενοι κατά της Έκκλησίας θέτουν θέμα συνταγματικό για την αναγραφή του θρησκεύματος στις ταυτότητες, προκύπτει ότι τό θέμα τό θέτουν γενικά, δηλ. ότι δέν επιτρέπεται (κατ' αυτούς) νά αναγράφεται τό θρήσκευμα ούτε στις ταυτότητες, ούτε σέ κανένα άλλο δημόσιο έγγραφο ή αρχείο τηρούμενο από δημόσιες ύπηρεσίες. Έτσι μās παρουσίασαν και κάποια κράτη εις τά

όποια τό θρήσκευμα δέν αναγράφεται στίς ταυτότητες, δέν μᾶς εἶπαν ὅμως, μήπως στά κράτη αὐτά τό θρήσκευμα γράφεται σέ πολλά ἄλλα δημόσια ἔγγραφα πρὸς ἐξακρίβωση τῆς ταυτότητος; Καί ἐδῶ εἶναι πού ἀνακύπτει πάλι ἡ μεγάλη παραπληροφόρηση. Ἴδου ἓνα παράδειγμα λίαν χαρακτηριστικό: Στήν Γερμανία πράγματι τό θρήσκευμα δέν αναγράφεται στίς ταυτότητες. Ὅμως ὁ γερμανικός νόμος τῆς 24.6.1994 (ὡς ἐτροποποιήθη μεταγενεστέρως) στήν παράγραφο 1 ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀρμόδιες ἀρχές ὀφείλουν νά κρατοῦν ἀρχεῖα γιά κάθε πολίτη πού κατοικεῖ στήν περιφέρειά τους πρὸς ἐξακρίβωση τῆς ταυτότητός του. Μάλιστα στήν παράγραφο 2 ὀρίζει, ὅτι εἰς τό ἐν λόγω ἀρχεῖο οἱ ἀρμόδιες δημόσιες ὑπηρεσίες θά καταχωροῦν γιά κάθε πολίτη δεκαεννέα στοιχεῖα (ὄνομα, διεύθυνση κλπ.). Τό ὑπὲρ ἀριθμόν 11 στοιχεῖο εἶναι τό θρήσκευμα, στό ὁποῖο ἀνήκει ὁ καταχωρούμενος στά ἀρχεῖα πολίτης (οἱ γερμανικοί νόμοι ἀριθμοῦνται μέ παραγράφους καί ὄχι μέ ἄρθρα). Καί ἐπειδὴ μιλάμε γιά τήν Γερμανία, ὑπενθυμίζουμε ὅτι στή χώρα αὐτή καί τό Συνταγματικό τῆς Δικαστήριό καί τὰ ἄλλα ἀνώτατα καί κατώτερα δικαστήρια σέ μεγάλο ἀριθμό ἀποφάσεων τους ἔχουν δεχθεῖ, ὅτι ἡ καταχώρηση τοῦ θρησκευύματος στά δημόσια ἔγγραφα καί ἀρχεῖα οὐδόλως παραβιάζει τή θρησκευτική ἐλευθερία τῶν πολιτῶν καί ἀπέρριψαν ὅλες τίς προσφυγές, πού ζητοῦσαν νά θεωρηθεῖ ἀντισυνταγματική ἡ δήλωση τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων στήν ἀρμοδία δημοσία ἀρχή. Τέλος, πολύ μεγάλος ἀριθμός Γερμανῶν συνταγματολόγων καί πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν (μεταξύ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται καί οἱ διαπρεπέστεροι ἐξ αὐτῶν καί, ἐπίσης, ὁ Πρόεδρος τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας μέχρι τόν Ἰούνιο τοῦ 1999 κ. R. Herzog), δέχονται ὅτι ἡ κατά τά ὡς ἄνω καταχώρηση τοῦ θρησκευύματος στά δημόσια ἔγγραφα δέν παραβιάζει τή θρησκευτική ἐλευθερία.

Σέ ἄλλα εὐρωπαϊκά κράτη τά πράγματα εἶναι αὐστηρότερα. Στήν Αὐστρία π.χ. τό ἀνώτατο Δι-

οικητικό Δικαστήριό δέχεται ὅτι γιά τήν παρούσα περίπτωση κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀσκῆσει τό ἀτομικό του δικαίωμα ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἐφ' ὅσον δέν ἀνήκει σέ νομίμως ἀνεγνωρισμένη θρησκεία. Καί ὡς γνωστόν στήν Αὐστρία ἐλάχιστες εἶναι οἱ θρησκείες πού ἔχουν κατά νόμον ἀναγνωρισθεῖ. Οἱ λοιπές τυγχάνουν μὴ ἀναγνωρισμένες καί εὐρίσκονται σέ δυσμενέστερη θέση ἀπό τίς ἀναγνωρισμένες. Κάτι πού ἂν συνέβαινε στήν Ελλάδα οἱ κ.κ. Ἐξουκλησάντες κατά τῆς Ἐκκλησίας θά μᾶς εἶχαν «ἐκτελέσει» (σὴν Αὐστρία ὑπάρχει αὐστηρότατος νόμος περὶ ἀναγνωρίσεως θρησκειῶν).

Βλέπουμε, λοιπόν, ὅτι σέ εὐρωπαϊκά κράτη οἱ θρησκευτικές πεποιθήσεις τῶν πολιτῶν καταχωροῦνται καί μάλιστα μέ κάθε λεπτομέρεια στίς ἀρμόδιες κρατικές ὑπηρεσίες καί δέν παίζει κανέναν ρόλο τό τί ἀναγράφει τό συγκεκριμένο δημόσιο ἔγγραφο, πού λέγεται «δελτίον ταυτότητος». Κάθε κράτος προβαίνει στήν ἐξακρίβωση τῆς ταυτότητος τῶν πολιτῶν του μέ διαφόρους τρόπους καί μέ διάφορα ἔγγραφα. Ἄν λοιπόν τό θρήσκευμα ἀναγράφεται σέ ἄλλο δημόσιο ἔγγραφο, ἐξακριβωτικό τῆς ταυτότητος, καί ὄχι στό χαρτονάκι πού λέγεται «δελτίον ταυτότητος», ἡ κατάσταση δέν ἀλλάζει κατά τίποτα. Καί στήν περίπτωση αὐτή θά ποῦμε ὅτι τό θρήσκευμα ἀναγράφεται καί μάλιστα ὑποχρεωτικῶς (ὅπως ἀκριβῶς στήν Γερμανία). Προκύπτει, λοιπόν, ὅτι οἱ ὡς ἄνω κύριοι πού μᾶς εἶπαν ὅτι «σέ κανένα εὐρωπαϊκό κράτος δέν ἀναγράφεται τό θρήσκευμα στά δελτία ταυτότητος» ἐπιδίδονται καί πάλι σέ ἀπαράδεκτη παραπληροφόρηση, ἀντιεπισημονική καί ἀντιδεοντολογική καί ὀφείλουν νά ἐξηγήσουν στόν ἑλληνικό λαό, γιατί τό ἔκαναν αὐτό.

Ἀπό τά λίγα στοιχεῖα πού (χάριν συντομίας) παραθέσαμε ἀνωτέρω, ἰδιαίτερος ὅμως χαρακτηριστικά, καθοριστικά καί καίρια, πιστεύουμε ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός εἶναι ἄρκετά εὐφυῆς γιά νά καταλάβει ποῖος τοῦ λέγει τήν ἀλήθεια καί ποῖος τόν παραπληροφορεῖ.